

॥ ३३ ॥ अपराणि अनुक्त्वा ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ब्रह्मयोनिः ब्रह्मोपलब्धिस्थानं ब्राह्मणजन्मेत्यर्थः ॥ ३८ ॥ तत्र कर्तव्यमाह तप इति ॥ ३९ ॥ वेत्ति आपरोक्ष्येण ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ इन्द्रियाणीति संधाय भूतादीनि इन्द्रियेभ्योतिरिक्तानि संतीत्यनुसंधाय तानि सर्वाणि मनसा संप्रधारयेन्मनोमात्रेणावतिष्ठेत् ॥ ४६ ॥ क्षीणे इति यथेता निमनोमात्रविलसितानि रयुस्तर्हि स्वमसंप्रज्ञातयोर्न प्रतीयेरन् अतः क्षीणं मनः कृतं चेत् निर्विकल्पे सुखमनुभवतः पुंसो जन्मसुखं संसारसुखं पुत्रकलत्रपरिवर्गजनं इष्यते न इष्टं भवति ज्ञानेनात्मानुभवेन संपन्नं संयुक्तं सत्त्वं बुद्धिर्धैर्येति षां स्थलमापस्तथा काशं जन्मचापि चतुर्विधं ॥ अंडजोद्भिज्जसंस्वेदरायुजमथापि च ॥ ३३ ॥ चतुर्था जन्म इत्येतद्भूतग्रामस्य लक्ष्यते ॥ अपराण्यथ भूतानि खेचराणि तथैव च ॥ ३४ ॥ अंडजानि विजानीयात्सर्वाश्चैव सरीसृपान् ॥ स्वेदजाः रुमयः प्रोक्ता जंतवश्च यथाक्रमं ॥ ३५ ॥ जन्मद्वितीयमित्येतज्जघन्यतरमुच्यते ॥ भित्वा तु शृथिवीयानि जायते कालपर्यायात् ॥ ३६ ॥ उद्भिज्जानि च तान्याहुर्भूतानि द्विजसत्तमाः ॥ द्विपाद बहुपादानितिर्यगतिमतीनि च ॥ ३७ ॥ जरायुजानि भूतानि विकृतान्यपि सत्तमाः ॥ द्विविधा खलु विज्ञेया ब्रह्मयोनिः सनातनी ॥ ३८ ॥ तपः कर्म च यत्पुण्यमित्येष विदुषां नयः ॥ विविधं कर्म विज्ञेयमिज्यादानं च तन्मखे ॥ ३९ ॥ जातस्याध्ययनं पुण्यमिति वद्वानुशासनं ॥ एतद्यो वेत्ति विधिवद्युक्तः स स्याद्विजर्षभाः ॥ ४० ॥ विमुक्तः सर्वपापेभ्य इति चैव निबोधत ॥ आकाशं प्रथमं भूतं श्रोत्रमध्यात्ममुच्यते ॥ ४१ ॥ अधिभूतं तथा शब्दोद्दिशश्चात्राधिदैवतं ॥ द्वितीयं मारुतं भूतं त्वगध्यात्मं च विश्रुतं ॥ ४२ ॥ स्पष्टव्यमधिभूतं तु विद्युत्त्राधिदैवतं ॥ तृतीयं ज्योतिरित्याहुश्चक्षुरध्यात्ममिष्यते ॥ ४३ ॥ अधिभूतं तोरूपं सूर्यस्तत्राधिदैवतं ॥ चतुर्थमापो विज्ञेयं जिह्वाचाध्यात्ममिष्यते ॥ ४४ ॥ चंद्रोधिभूतं विज्ञेयमापस्तत्राधिदैवतं ॥ यथावदध्यात्मविधिरेषवः कीर्त्तितो मया ॥ ४५ ॥ ज्ञानमस्य हि धर्मज्ञाः प्राप्सं ज्ञानवतामिह ॥ इन्द्रियाणीन्द्रियार्थाश्च महाभूता निपंच च ॥ सर्वाण्येतानि संधाय मनसा संप्रधारयेत् ॥ ४६ ॥ क्षीणे मनसि सर्वस्मिन् जन्मसुखमिष्यते ॥ ज्ञानसंपन्नसत्त्वानां तत्सुखं विदुषां मतं ॥ ४७ ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि सूक्ष्मभावकरीं शिवां ॥ निवृत्तिं सर्वभूतेषु नृदुनादारुणेन च ॥ ४८ ॥ गुणा गुणमनासंगमे कचर्यमनंतरं ॥ एतद्ब्रह्म मयं वत्तमादुरेकपदं सुखं ॥ ४९ ॥ विद्वान्कूर्म इवांगानिकामांसं हृत्य सर्वशः ॥ विरजाः सर्वलोमुक्तो योनरः स सुखी सदा ॥ ५० ॥

मनस इति शेषः सूक्ष्मभावकरी सूक्ष्मत्वकरी निवृत्तिवक्ष्यामि नृदुनाच्छेदतः दारुणेन दृढयोगेन सर्वभूतेषु ब्राह्मणादिषु कर्तुं योग्यामिति शेषः ॥ ४८ ॥ गुणाः शैवोद्योग्यविद्वत्स्वतपस्वितादयोदपहेतुत्वादगुणा इव यस्मिन् नृते तद्गुणानुं अतएव अनासंगं अहं कर्त्तव्यमेव दर्जितमित्यभिमानशून्यं एकचर्यं एकांतवासः अनंतरं निरस्तसमस्तभेदं अविच्छिन्नं वा ब्रह्म मयं वत्तमादुरेकपदं सुखगर्भं ॥ ४९ ॥ ५० ॥

ज्ञानसंपन्नसत्त्वानां ॥ ४७ ॥ अत इति